

glasul

PĂTRIIEI

Organ al Comitetului Român pentru Repatriere

Anul XIV Nr. 22 (493)

București

1 august 1969

Te slăvim Românie, pământ moșesc
Mîndre plaiuri sub cerul tău, nic rodesc
E zdrobit al trecutului jug bîemat,
Nu zadarnic străbunii eroi așptat,
Astăzi noi împlinim visul lor nînat.

Un sfert de veac de la cucerirea libertății

Un obicei străvechi, înrădăcinat în sufletul poporului nostru, ne îndeamnă să ne cîntărim faptele trecute și, cu ochii prezentului, să gîndim la cele viitoare. S-au scurs 25 de ani de cînd raportăm adesea făuririle noastre zilei de 23 August, anului 1944. Atîtea începuturi înnoitoare au izvorit din marea insurecție, încît ne putem numi pe drept cuvînt timpul nostru, ev al lui august '44.

O literatură istorică vastă — care-și va sărbători aniversarea odată cu evenimen-

tu care a inspirat-o — ne înfățișează pe întinderi de mii de pagini, această ridicare grandioasă, fără precedent, în viața țării noastre.

Dar ne place să întrebăm mereu, pe cei ce au luptat atunci, să aflăm de la ei amănunte, să reconstituim, nu numai zilele, dar și orele, și minutele, marii ridicări antifasciste. Din toate răspunsurile o certitudine: Partidul Comunist Român a fost creierul și inima insurecției.

Solicităm generalului-colonel în rezervă, DUMITRU DAMACEANU să ne relateze împrejurările în care a luat legătura cu partidul comunist:

...În a doua jumătate a lunii mai 1944, participînd la o consfătuire la palatul regal, am făcut pentru prima oară cunoștință cu Lucrețiu Pătrășcanu, reprezentant al P.C.R. La una din întîlnirile de la palat — la propunerea reprezentantului partidului comunist — s-a stabilit să se organizeze o consfătuire comună, la care să participe reprezentanții P.C.R., ai palatului, ai armatei și ai celorlalte partide și grupări politice interesate și angajate în acțiunea de răsturnare a regimului antonescian.

În noaptea de 13 spre 14 iulie 1944, în casa conspirativă din Calea Moșilor 103, am participat la consfătuirea la care s-a constituit Comitetul militar. La dezbatere au participat Lucrețiu Pătrășcanu, Emil Bodnaraș, generalii Gheorghe Mihail și Constantin Sănătescu, I. Mocsony-Stîrcea și Grigore Niculescu-Buzău.

Luînd cuvîntul, reprezentantul P.C.R., Emil Bodnaraș, a vorbit despre ura maselor față de războiul hitlerist, despre înfrîngerile suferite de trupele germane pe front, despre incidentele ce aveau

loc între trupele române de pe front, pe de o parte, și cele germane, pe de altă parte; a vorbit despre situația critică din țară, ca și despre consecințele continuării războiului. După ce a făcut o temeinică analiză a situației interne și externe, reprezentantul partidului comunist a prezentat planul de acțiune propus de partid, nu ca o lovitură de stat, ca un „puci“ de operetă, ci ca o acțiune largă, care să cuprindă masele populare, armata de pe front și din interior, toate forțele patriotice.

Ne-am dat seama că

Partidul Comunist preconiza un act conștient, pregătit și organizat în interesul fundamental al poporului, că pune mare preț pe crearea unei unități de acțiune, a unui front larg de forțe

Datorită realismului său, planul a fost însușit de cei prezenți, iar la momentul potrivit s-a trecut la aplicarea lui.

Conform planului elaborat, la 23 August, ora 17, căpeteniile guvernului anto-

Livia DANDARA

(Continuare în pag. a 2-a)

Prizonieri germani capturați de armata română în primele zile ale insurecției. În medallion: Moment din timpul luptelor eroice din August 1944. — apărarea Bucureștiului în punctul Băneasa

Un sfert de veac de la cucerirea libertății

(Urmare din pag. 1)

nescian au fost arestate, pentru ca la ora 22, întreaga țară să așteptat: începutul insurecției. Asumându-și întreaga răspundere istorică, poporul român a doborât dictatura antonesciană, a ieșit de sub dominația — nicicând dorită — a hitlerismului, s-a alăturat coaliției antifasciste, pășind pe drumul firesc al eliberării patriei pentru cucerirea demnității și suveranității naționale.

În timp ce posturile de radio și agențiile străine comentau evenimentul în termeni elogioși, întreg poporul român — muncitori, încadrați în gărzii patriotice, țărani și intelectuali, ofițeri și soldați — a trecut la curățirea pământului patriei de nedorii ocupanți.

Solicităm câteva amănunte despre acele prime clipe ale eliberării, generalului-maior în rezervă, DAN IONESCULESCU.

„Memorabila dată de 23 August mi-o amintesc de parcă ar fi astăzi. Era o zi obișnuită de vară cu o zăpușeală extraordinară. Regimentul nostru, cantonat în Dudești-Cioplea, avea program liber. Asta, dimineața... pentru că de la ora 18, telefoanele au început să sbîrnie, ordinele să se succedă cu repeziciune, iar noi am început, alături de întregul popor, împotrivirea cea mare: eliberarea țării de nefastele trupe fasciste. Partidul comunist mobilizase toate forțele patriotice, antihitleriste, în vederea realizării istoricului act insurecțional.

Misiunea pe care am primit-o era — atât din punct de vedere al responsabilității cât și al conținutului — nouă și grea. Trebuia să preiau conducerea comandamentului de sud al orașului București (sectoarele II Negru și III Albastru) căruia, în planul insurecțional, îi revenise sarcina de a bloca prin foc, numeroase obiective militare germane, de a asigura ocuparea, siguranța și ordinea instituțiilor

clădirea fostei prefecturi de Ilfov, de pe Splaiul Independenței, unde s-au alăturat ostașilor din Regimentul 2 Călărași și muncitorilor de la „Malaxa”. După o înverșunată luptă, în jurul orei 11, la subsolul clădirii, a apărut steagul alb al capitulării. Apoi, hitleriștii au început să iasă ca guzganii. Misiunea hitleristă pentru armata aerului era lichidată“.

Lupte înverșunate s-au dus și în partea de nord a Capitalei. În mod deosebit, luptele de la Băneasa (aerport, pod, drumul de acces spre București) au contribuit la înfringerea rezistențelor hitleriste. Iată ce povestește muncitorul pensionar MIHALACHE BLANĂ :

„Eram muncitor la S.T.B. Împreună cu încă doi setebişti și un tipograf alcătuisem o grupă patriotică de șoc, îndeplinind indicațiile pe care le primeam de la legătura noastră superioară de partid. În preajma lui 23 august, am primit arme și am fost înștiințați că vom participa la o acțiune de mare amploare. La 24 august, un reprezentant al Comandamentului F.L.P. ne-a trimis să ne stringem mai multe grupe de șoc și să ne îndreptăm cu orice mijloc de transport spre podul Băneasa. Ni s-au alăturat și alți muncitori de la ateliere. Pînă în Piața Dorobanți am ajuns cu mașinile. De acolo — pe jos. Pe la ora 9, am ajuns lângă pod, unde am ocupat poziții lângă ostași și alte grupe patriotice. Ni s-a încredințat un post de apărare de-a lungul terasamentului, cu fața spre lac. O zi și o noapte am apărat această poziție. Hitleriștii nu au putut pătrunde în Capitală“.

La numai cinci zile de la declanșarea insurecției, Capitala era complet deblocată și viața normală restabilită. Bilanțul acțiunilor vorbește de la sine: 6998 prizonieri germani (dintre care 7 generali și 1818 ofițeri și subofițeri) precum și o mare cantitate de tehnică de luptă.

Vilvătăia insurecției s-a propagat concomitent în întreaga țară, dînd lovituri

va trebui să împiedicăm automotorul care transporta un general de administrație să ajungă la Buzău. Un alt anunț ne-a avertizat că trebuia să blocăm în gară un tren german cu trupe destinate de hitleriști să distrugă nodurile de cale ferată Buzău și Ploiești. Am reținut automotorul în gară, pînă la 26 august cînd l-am expedit pe linia Buzău, pe care o știam blocată de un grup masiv de locomotive, la cîțiva kilometri la Cilibia. În aceeași seară a sosit trenul nr. 7512, format din 69 de vagoane, în care se aflau vreo 700 de naziști. Muncitorii ceferiști le-au făcut atîtea șicane (manevrare anume tărăgănată, simulări de accidente în aprovizionare) încît comandantii hitleriști au trecut la amenințări cu pistolul. Cîțiva muncitori au reușit să demonteze o porțiune de cale ferată de la cantonul Tăbărești, apoi trenul a primit plecarea. Două locomotive conduse de ceferiști patrioți l-au transportat pînă la locul cu „surpriza”. Din trenul deraiat, hitleriștii au debarcat în panică, și infuriati s-au întors în gara... pustie. Buzăul era salvat“.

Dramatic au fost și înclcășările de pe țărmurile Pontului Euxin. Ne relatează despre ele comandantul Diviziei 9 infanterie care se afla în această zonă, generalul colonel în rezervă, COSTIN IONAȘCU :

„Mă întrebați dacă a fost greu? Da și nu. Da, pentru că a trebuit să dezarmăm și să capturăm numeroasele unități fasciste aflate în zona Dobrogei; să stăvilim trecerea lor spre Muntenia și peste Dunăre; să apărăm portul și orașul Constanța și celelalte localități ce le aveam în dispozitiv. Nu, pentru că acest act a fost dorit de întregul popor; pentru că am avut alături de noi sfatul înțelept al comunistilor și brațul înarmat al muncitorilor; pentru că am avut o divizie completă care a acționat într-o colaborare perfectă cu alte unități din zonă.

Bilanțul victoriilor române

a bloca prin foc, numeroase obiective militare germane, de a asigura ocuparea, siguranța și ordinea instituțiilor de stat românești, și mai ales, de a zdrobi rezistențele hitleriștilor, atât în Capitală cât și dinspre căile de acces dinspre sud. În cartea noastră de luptă am înscris ocuparea și asigurarea securității Prefecturii Poliției, Siguranței Statului, sediilor serviciului secret, Băncii Naționale și ale altor instituții de stat; blocarea și lichidarea prin foc a 12 obiective germane, printre care misiunile militare germane pentru armata de uscat (cu sediul la Școala Superioară de Război) și a aerului (instalată în fosta prefectură Ilfov).

S-au putut înregistra aceste victorii datorită faptului că noi, militarii, nu am fost singuri. Am avut alături de noi întreaga populație a Bucureștiului. În grelele încercări prin care am trecut s-a înfăptuit acea sudură perfectă între formațiunile de luptă patriotice pregătite de partidul comunist și armată.

Despre această colaborare ne mărturisește și muncitorul pensionar VASILE CĂPRĂROIU :

„Întreprinderea noastră, „Gagel”, mișuna de hitleriști (era cu capital german). În noaptea de 23 spre 24, formațiunile de luptă patriotice din fabrică au capturat posturile fasciste de pază. În fabrica eliberată a început o adevărată „bătălie”: cu rivină, muncitorii ceceau pînea pentru aprovizionarea Capitalei și a armatei. Dimineața, pe la ora 8, la solicitarea Comandamentului F.L.P., (Forțele de luptă patriotică), o parte din membrii formațiunilor noastre patriotice s-au îndreptat spre

de luptă.

Vilvătaia insurecției s-a propagat concomitent în întreaga țară, dînd lovituri nimicitoare inamicului.

Generalul-maior în rezervă, TOMA ZOTTER, șeful statului major al Corpului 5 teritorial, cu legitimă mindrie povestește :

„Zona petroliferă de pe Valea Prahovei era un obiectiv economic și militar de o mare importanță, constituind legătura directă și vitală a Capitalei și Munteniei cu sudul Transilvaniei, parte importantă a marelui cap de pod strategic menținut de forțele române la nord de Carpați. Intenția comandamentului hitlerist, de a se menține în această zonă sau de a distruge instalațiile petroliere în caz de retragere, a suferit un eșec total.

Luptele duse de unitățile militare și de formațiunile patriotice din Valea Prahovei au avut o amploare deosebită. Ploiești, Moreni, Breaza, Cîmpina, Băicoi, Brazi, Slănic... au fost curățite de ocupanții hitleriști și ceea ce este deosebit de important, salvate de la distrugere. 8.000 de prizonieri (printre care 3 generali de divizie), 1.300 de camioane, trenuri cu armament, tunuri de diferite calibre capturate și.. rezervoarul petroler român nedistrus — iată bilanțul epopeii din Valea Prahovei“.

Și în Valea Prahovei, formațiunile de luptă patriotice au contribuit efectiv la lichidarea forțelor militare hitleriste. Mecanicul de locomotivă SPĂTARU CONSTANȚIN-MOISE relatează un asemenea episod :

„Eram șef de tură la depoul din gara Cilibia. În noaptea de 24 spre 25 august, am fost avizați telefonic că

pletă care a acționat într-o colaborare perfectă cu alte unități din zonă.

Bilanțul victoriilor românești din Dobrogea? Între 23—31 august au fost capturate peste 10.500 prizonieri, curățate localitățile Constanța, Medgidia, Tortoman, Cernavodă, Hirsova, Mangalia... și stăvilite toate încercările armatei naziste de a trece peste Dunăre în Bulgaria“.

O deosebită importanță prezenta în conjunctura creșterii teritoriului Olteniei, deoarece inamicul putea să-și întărească forțele, prin aducerea de noi trupe hitleriste. Comandantul corpului I teritorial, aflat în această parte a țării, generalul-colonel în rezervă, MARIN MANAFU, confirmă această apreciere :

„Toemai de aceea a trebuit să luăm grabnice măsuri de anihilare a hitleriștilor. Acțiunile îndrăzenețe și victorioase au fost la Craiova, Turnu-Severin, defileul Gura Văii, Orșova și întregul malul stîng al Dunării. Ne-am prezentat în fața țării după cele 9 zile de insurecție cu un bilanț grăitor : 795 ofițeri luați prizonieri (între care un general de brigadă), 4.116 trupă, precum și imense materiale de război“.

...Am răsfoit doar câteva file din marea carte a insurecției, și din toate, am reînviat ceasurile de împotrivire eroică prin care a trecut poporul nostru. Desfășurată în împrejurări deosebite, într-o situație de extremă încordare, insurecția noastră națională a înscris în istorie o experiență glorioasă : un întreg popor, cu armata sa, a întors armele împotriva dușmanului firesc recucerindu-și libertatea și suveranitatea națională.